

3 hjemmeopgaver efter tragedien i Norge

Skrevet den Sep 04, Skrevet af [Pernille Plantener](#)Kategori [Ikke specificeret](#)

Tre hjemmeopgaver efter tragedien i Norge

Norge!

Nu har den første rædsel og sorg lagt sig. Mediedebatten har bevæget sig i andre retninger, og jeg tænker ikke længere dagligt på tragedien.

Tilbage står imidlertid min frygt for om vi bare fortsætter den kultur, der fostrer fanatikere, der er villige til at tage konsekvensen af deres hadske holdninger. Jeg vil derfor gerne kikke lidt nærmere på hvad jeg tror er vores fælles opgave for atimødegå fanatisme.

Almenmenneskelige behov bag

Et menneske + en umenneskelig handling – det er en ligning, der ikke går op. Så vidt jeg forstår på dem, der arbejder med forløsning af traumer, er det hvad der medvirker til at gøre oplevelser traumatiske. Der er ingen logik, og det er ubærligt ikke at forstå. At forstå Anders Breiviks gode grunde til at udføre udåden kan hjælpe til at hele det sår, som mange af os har fået på vores sjæl. Her har filosofen Mikkel Thorup og andre debattører bidraget til min forståelse, og jeg har fået relativt fred ved at indse hvilke intentioner, der *kan* ligge bag. For jeg ved, at enhver handling er et forsøg på at møde behov, der er universelle og som jeg derfor også deler. Jeg vil gerne slå fast, at hans gerninger 22. juli på ingen måde ligger inden for min accept. Det er de bagvedliggende intentioner, som jeg prøver at forbinde mig med – for at kunne få øje på menneskeligheden i ham.

Orden i form af uforstyrrethed

Jeg tror at Anders Breivik nærer stærk frygt for det kaos, som muslimsk kolonisering af vesten for ham er et skrækbillede af, og denne skræk udspringer af et stærkt behov for orden. AB's behov for orden er åbenbart desperat uopfyldt – af grunde, vi dårligt nok kan gisne om, men som hænger sammen med hans oplevelser og hans fortolkning af dem.

I AB's forståelse er orden baseret på at de kristne hvide hører hjemme i vores del af verden i en kultur, der er uforstyrret af andre mennesker, hjemhørende andre steder. Her er der en tydelig parallel til Al-Qaeda, som frygter det kaos, de øjner ved den vestlige kulturs indmarch i de arabiske lande, og gerne vil opnå orden som de forstår det. AB er overbevist om, at den frygtede kolonisering er ved at ske og har tilsyneladende mistet tilliden til, at samfundets ledere formår at vogte vores orden og beskytte os mod kaos. Han valgte som en anden frihedskæmper at tage sagen i egne hænder. Jeg forstår ønsket om orden, selvom det for mig har andre udtryk (f.eks. bæredygtighed og lige adgang til ressourcer). Jeg forstår også trangen til at bidrage til at realisere sin vision – der går f.eks. næppe en dag, hvor jeg ikke tænker på, hvordan jeg bedst kan 'walk(-e) the talk' i retning af den verden, jeg gerne vil se mine børnebørn leve i. Hvor ville jeg ønske, at AB's (og andres) koncept for orden ikke omfattede strategier baseret på fjendebilleder. Og hvor ville jeg ønske, han havde set andre handlemuligheder, der ikke havde tragiske omkostninger!

Fjendebilleder er ekstremismens sædekorn

Fjendebilleder er i mine øjne kernen i sagen. Når vi ser mennesker som anonyme medlemmer af en gruppe, som vi tillægger negative egenskaber, så er vi i gang med at skabe fjendebilleder. Vi lukker for dialog og kontakt. Tit indgår vi i et meningsfællesskab derom, og vi får forstærket vores enøjede syn på disse mennesker og får hverken øje på det, der driver disse mennesker eller nuancerne og det enestående. Jeg tror, at uanset om det er højreekstremister, muslimer, Dansk Folkeparti-medlemmer eller andre, som vi benævner ved deres gruppetilhørsforhold og har generaliserende forestillinger om, så bidrager jeg og du derved til adskiltheden og uforsonligheden i vores kultur, der i ekstreme tilfælde fostrer en Anders Breivik eller Osama Bin Laden. Det er paradigmet 'dem(de forkerte) og os (de rigtige)', vores ugranskede overbevisninger om andre mennesker, der er kernen i en kultur, der kan give fødsel til ekstremisme. Dén kultur er de fleste af os vedligeholdere af, fordi vi med vores sprog om 'de forkerte' bestyrker andre i samme holdning, og fordi vi misser chancen for at skabe kontakt og forsoning.

Har du fjendebilleder?

Når det er så ødelæggende, hvorfor danner vi så de fjendebilleder – hvilke behov opfylder det for os at have dem? Her taler jeg ikke om det enkelte fjendebillede, som har sit sæt af uopfyldte behov knyttet til sig – når det gælder al-Queda terrorister, kunne det f.eks. være sikkerhed og dialog. Jeg taler om mekanismen at danne fjendebilleder. Mange af os gør det uden besvær, nærmest pr. automatik, når vores behov er seriøst umødt, selvom vi principielt ønsker mere kontakt og fred i verden. Test dig selv: Landmænd. Republikanere. Rockere. Nazister. Multinationale selskaber. Narkobaroner. Kan du sige dig fri for at benævne bare én af disse grupper nedsættende – og kender du nogle af gruppens medlemmer personligt?

Løver, husmoderlogik og medlemsbog

Det må enhver af os kikke indad for at kunne besvare. Nogle bud fra min egen indre research er: Det er en måde at beskytte og styrke mig selv på, når jeg støder på noget, jeg ikke ved hvordan jeg skal tackle. Et veldefineret billede af en fjende, forskellig fra mig selv, giver mig en tydelig genstand, jeg kan kæmpe med eller flygte fra. Altså ren krybdyrhjerne-logik, der er gangbar, når det gælder om at øjne en løve i horisonten tidligst muligt. Men i et menneskeligt væv, hvor vi alle har brug for fællesskabet og hinanden for at kunne overleve, er det en uhensigtsmæssig respons.

Opbygning af fjendebilleder tjener også til at holde hus med ressourcerne ved at spare mig selv for at tage ny information ind om ethvert menneske. Det er anstrengende i en hverdag, der er tæt pakket med informationer, menneskelige møder, dilemmaer og stress.

Da vores kultur er gennemsyret af 'dem og os'-tankegang, er fjendebillederne også et medlemskort til fællesskabet, og at gøre op med dem kan opleves angstprovokerende og meget ensomt. Jeg får jo accept og anerkendelse som respons på at udtrykke holdninger, som andre synes om.

Fjendebilleder adskiller os

Men der er også behov, som fjendebillede-strategien stiller sig i vejen for. Igen fra min indre research: Især kontakt og gensidig forståelse, som imidlertid er noget, jeg kan få opfyldt med andre mennesker. Andre behov er tolerance, fælles ansvarlighed for vores arrede klode og alle dens sultne og forpinte mennesker, samt forbundethed som menneskehed. De bliver ikke opfyldt, og det efterlader en sult i mig, der ikke vil stilles, så længe jeg ser nogle mennesker som forkerte.

Hvis jeg skal nedlægge våbnene i mit fjendebillede-tankegods, så fordrer det at jeg anerkender de behov fuldt ud, som jeg prøver at få opfyldt, når jeg dømmes andre, og at jeg finder andre måder at møde dem på. At være sårbar og risikere at stå udenfor er ikke holdbart i længden; jeg må finde fællesskab på andre måder end ved at sige smarte, nedsættende ord om dem, vi ikke kan lide. Og jeg må turde tage den maske af min fjende, som jeg selv har anbragt dér, og risikere noget uventet, når jeg møder mennesket bag. Det fordrer andre strategier for sikkerhed. Måske må jeg gå gennem mit livs hidtidige farlige øjeblikke for at kunne fravælge mit eget nervesystems tvangsmæssige reaktioner og nå ind til et rent ønske om gensidig kontakt og forståelse – selv med den, der skræmmer mig.

Tre skridt tættere på dialog

Jeg vil gerne være mild og forståelsesfuld overfor mig selv og alle andre, som jeg hører have fjendebilleder, og jeg vil også gerne at disse éndimensionale projektioner af andre mennesker bliver afløst af at vi har modet til at rykke et skridt tættere på dem, vi i går tog afstand fra. Tør vi det, kan vi måske inspirere andre til at gøre det samme. Mine tre opfordringer til dig og mig er:

1. Lad os blive bevidste om hvordan det tjener os at have fjendebilleder – og give os selv til opgave efterhånden at finde alternative strategier til at møde disse behov.
2. Lad os undersøge hvilke behov, vores 'fjender's adfærd forhindrer os i at få opfyldt – og lad os finde måder at komme i dialog med vores fjender på.
3. Når vi står over for en person, som udtrykker et fjendebillede, så lad os gå i dialog med vedkommende – lytte til hvilke behov, der ligger bag fordømmelsen, og udtrykke vores egne følelser ved at høre det. Skippe argumenter og holdninger og i stedet undersøge følelser og behov. Være nærværende, empatisk og ærligt til stede.

Med ovenstående tre enkle (men ikke nødvendigvis lette) opgaver har vi hver især kraften til at flytte vores verden en lille smule og lede en strøm af tidsånden i retning af mere kontakt og forståelse. En strategi til en virkelighed, hvor tilliden igen kan komme til udfoldelse i takt med vores forståelse for hinanden.

Jeg vil gerne invitere til erfaringsudveksling om dette! - her eller på www.PeaceByHeart.dk

Tags: Utagget